

Yard. Doç. Dr. Mustafa Eski, *İsmail Habib Sevük'ün Açıksöz'deki Yazıları*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1998

Yard. Doç. Dr. Mustafa Eski'nin hazırladığı İsmail Habib Sevük'ün Açıksöz'deki Yazıları adlı çalışma, *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*'nin yazarı İsmail Habib Sevük'ün 1921-1922 yılları arasında *Açıksöz* gazetesinde çıkan makalelerinden ve fıkralarından oluşmaktadır. Sevük'ün 109 başmakale ve 68 fıkrasının yer aldığı eser; Önsöz, Makaleler, Fıkralar, Makalelerin Konularına Göre Dizilişi ve İndeks bölümlerinden oluşmuş olup XII + 509 sayfadır.

Edebiyat tarihçiliğimizin tanınmış isimlerinden birinin günlük bir gazetede ki yazılarının edebiyat tarihimizin kimi noktalarına ışık tutacağı açıktır. Ne var ki, metinleri hazırlayan sayın Musutafa Eski'nin gerekli titizliği gösteremediği anlaşılıyor ki, bu durum kitaptan umulan faydayı bir hayli azaltıyor. Kitabı okuyunca bir hayli yanlışla karşılaştım. Bunları birkaçını aşağıya sıralıyorum. (Dizgi hatası ve gözden kaçma olarak değerlendirilebilecek olanlarını almamaya çalıştım. Genellikle sayfa sayfa gittim. Benzer diğer yanlışların bazılarını da bir araya getirdim.)

S. 3, 14. satır "Mutâlebi" yazılı, "Metalibi" olmalı. Cümlelerin tamamı: *"Düşman iki saatlik bir müddet vermiş. Mutâlebi kabul edilmezse kasabayı topa tutacakmış."*

S. 10, birinci satırda "İbn Haldun'un mukaddimesindeki" yazılı, doğrusu İbn-i Haldun'un Mukaddimesi'ndeki " şeklinde olmalı. Kitapların başındaki mukaddime ile meşhur "Mukaddime" yi karıştırmış olmalı.

S. 61, 9. satırda "sükutu" yazılı, s. 60, 6. satırda "sükûtu" yazılı. Aynı kelime s. 433, 15. satırda da sukut şeklinde yazılı. Hangisi doğru.?

S. 62, 6. satırda "Peyamısbah" yazılı, aynı kelime s. 159, 5. satırda "Peyâmı Sabah" şeklinde yazılı. S. 378, 7. satırda ise daha değişik bir şekilde "Peyâm-ı Sabah" olarak yazılı. Yani bizim bildiğimiz Ali Kemal'in baş yazarlık yaptığı Peyâm-ı Sabah gazetesi.

S. 65, 4. satırda "celladdan" yazılı, "cellattan" olmalı.

S. 101, 17. satırda "mezheb-i hulyâlar" yazılı, "müzehheb hulyalar" olmalı. Cümlelerin tamamı: *Atina ve Beyoğlu sokaklarında sabahlara kadar salyalı nârâlar, coşkun neşeler, mezheb-i hulyalar dolaşı.*

S. 129, 9. ve 13. satırlarda olduğu gibi kitapta hep "rüse" diye yazılı, "rüsea" olmalı

S. 166 sondan 3. satır "darbimesel" yazılı, s. 423, 1. satırda ise "darb-ı mesel" olarak yazılmış.

S. 169, 9. satır "ennihaye" yazılı, "intihaya" olmalı. Cümlelerin tamamı: *Enver Paşa işte bunu anlamadı, ibtidadan ennihaye kadar o hep "müşterek gaye"yi ve "umumî zafer"i düşündü.*

S. 177, 7. satır "sözügdaz" yazılı, "süz u güdaz" olmalı.

S. 202, 13. satır "gülistan" yazılı, vezin gereği "gülsitan" olmalı.

S. 219, 7. ve 20 satırlarda "Huttab" yazılı, "Hattab" olmalı. Cümlede geçtiği şekli: *Mesela Huttab oğlu putperest Ömer'le Ebubekir'in halefi İslâm Ömer arasındaki farkı gösteremez.*

S. 219, 28. satırda ve bundan sonrakilerde hep "kurûn-ı evvelî" yazılı, "kurûn-ı ulâ olmalı.

S. 250, 17. satırda "Kesrî'ler" yazılı, "Kisrâ'lar" olmalı. Cümlelerin tamamı: *Araplar ki Hazret-i Ömer zamanında bir darbe ile "Kesrî"ler saltanatını devirmiş idiler.*

S. 252, sondan 4. satırda "mürûr zamanla" yazılı, "mürûruzamanla" olmalı.

S. 279, sondan 3. ve 4. satırlarda ve s. 280, 4. satırda "gül" yazılı, "göl" olmalı. Cümlelerin tamamı: *Lisanımın en güzel darb-ı mesellerinden biri hatırıma geldi: "Katre katre gül olur."* Yani bizim meşhur damlaya damlaya göl olur şeklindeki atasözümüz.

S. 308, sondan 4. satır "bir teviye" yazılı, "biteviye" olmalı.

S. 348, 1. satırda "mülevvin" yazılı, "mülevven" olmalı.

S. 365, sondan 11. satır "cûş ve hurûş" yazılı, "cûş ü hurûş" olmalı.

S. 378, 10. satırda "Mehran Efendi" yazılı, "Mihran" olmalı.

S. 413, sondan 6. satırda "hüccav" yazılı, "heccav" olmalı.

S. 415, 3. satırda "Nuşirevan Adil" yazıl, "Nuşirevan-ı Adil" olmalı.

S. 402, 2. satırda "Devr-i esbak-ül sabık-ı Hamidiye" yazılı, "devr-i esbak'üs-sabık-ı Hamidiye" olmalı.

S. 411, sondan 2. satırda "hasb-el-tâli" yazılı, "hasbe't-tâli" olmalı.

S. 415, 12. satırda "Harun el-Reşid" yazılı, "Harunürreşid" yazsa daha iyi olur. Harun Reşid de olur.

S. 419, sondan 12. satırda "bilzarure" yazılı, "bi'z-zarure" olmalı. (Bu son örneklerden de anlaşıldığı gibi M. Eski, kamerî ve şemsi harfler konusunu bilmiyor.)

S. 425'te "İdris beni hele biçer / Diker Allah deyu deyu!" yazılı. Yunus Emre'ye ait olan (Aşık Yunus'a ait olduğu da söyleniyor.) bu mısraların doğru şekli şöyledir: "İdris nebi hulle biçer / Diker Allah deyu deyu."

S. 429'da "Traşa Dair" adlı bir başlık var. "Tıraş" ın "ı"sı tıraşlanıp "traş" şeklinde "ı"sız yazılmış. Bu kelime aynı yazı içerisinde birkaç defa daha "ı" sız geçiyordu. Bu kelime, imlâ kılavuzlarında "tırâş" olarak yer almaktadır.

S.472, "Şarabül-leyl ven-nehar" yazılı, "Şârîbü'l-leyli ve'n-nehar" olmalı.

"Bilâhere"leri hep "bilahire" yazmış. Artık "bilâhere" kabul edilip, yerleşmiştir. "Bilahire" yazmaya gerek yok.

S. 478, 12. satır "dağî" yazılı, "tâğî" olmalı.

S. 484, 9. satırda "komediya" yazılı, Böyle yazmaması lâzım. Ya Almanca "Komödie", ya Fransızca "comédie", ya da İngilizce "comedy" olmalı. Çünkü önsözde bu tür kelimeleri aslı gibi, yazıldığı gibi yazacağım demişti. Ama tam aslıyla yani Yunanca "Komedia" yazmalıydı.

Bunlar ilk bakışta dikkat çeken yanlışlar. Esas metinle karşılaştırılırsa daha çok çıkacağı da muhakkak. Üstelik kitap alelacele hazırlanmış, kontrol edilmeden basılmış gibi yazım hatalarıyla dolu. Bunların çoğunu gözden kaçma olarak değerlendirip buraya almadım. Bir de kitaptaki imlâ kargaşası çok dikkat çekiyor. Türkiye'de imlâ tam olarak yerleşmemiş olduğundan eser sahibine hak verip bunları buraya almamaya çalıştım. Fakat yerleşmiş olanlarında da artık yanlış yapılmaması lâzım. Sonra bir şekli kabul edip onu kullanmak lâzım. Aynı eserde birkaç farklı şekilde yazmak olmaz. Bunların bazıları esas metinde yanlış yazılmış da olabilir. Anadolu basınında bu tür yanlış yazılmalar çoktur. Böyle durumlarda, parantez içinde doğrusunu yazmalı, okunamayanlarının yanına da soru işareti konulmalıdır.

Fakat bunlardan daha mühimmi ise esere giriş kısmı, inceleme kısmının koyulmaması olmasıdır. Sadece küçük küçük göndermelerin olduğu bir önsöz var. Yazılar hakkında yorumlar ise okuyucuya bırakılmış. İsmail Habib Sevük kimdir? Millî Mücadele'de ne gibi rol üstlenmiştir? Edebiyat ve kültür tarihimizde yeri nedir? Bu yazılarında diğer kimselerden farklı olarak neler söylemiştir? Başka nerelerde yazılar yazmıştır?

Makalelerde nelerden bahsedilmiştir? Kastamonulular üzerinde nasıl bir etki yapmışlardır? Açık-söz gazetesi nasıl bir gazetedir? Millî Mücade'ye katkısı nedir? Kaç sene çıkmıştır? Burada başka kimler yazı yazmıştır? Böyle daha birçok soru cevapsız kalıyor.

Hem bizi, "Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu Başkanlığı'nın Maddi Desteği ile Basılmıştır" ibaresini taşıyan bu kitabın bastırılması gerektiğine de inandıramadı. 1921-1922 yılları arasındaki bir yıllık yazıları almış ve bir yıllık yazılarla bir kitap hazırlamış. Önsözde, dönemin önemli bir yazarının kaleminden Millî Mücadele'yi okuyanlara tanıtmak için bu eseri hazırladığını söylüyor. Millî Mücadele ile ilgili yazılarsa neden fıkraları da aldı? Üstelik kitabın sonundaki Makalelerin Konularına Göre Tasnifi'nin de gösterdiği gibi, Millî Mücadeli ile ilgili yazılar çok az yer tutmaktadır. (109 makale içinde 16 makale)

Kitabın sonunda makalelerin konularına göre dizilmesi ve indeks hazırlanması kitabın iyi taraflarıdır.

İhsan SÂFÎ